

Particular attention is paid to the importance of these issues for Ukraine's agricultural sector, which is a strategic export priority and requires reliable legal guarantees. The need to implement international standards (MLETR) and improve the rules of evidence is highlighted. The article also offers recommendations on the need to develop new legal instruments that integrate technological mechanisms (code) into the existing legal framework (contract law). It concludes that a comprehensive legal, technical, and institutional approach is necessary to ensure the stability and effectiveness of Ukraine's international trade.

Keywords: digitalization, digital transformation, foreign economic contract, contract law, international trade, cross-border operations, electronic document management, innovative solutions, smart contract, blockchain, cybersecurity, agricultural sector, commercial activities.

УДК 346.2; 347.19; 347.72
DOI 10.31558/2786-5835.2025.2.12

Фатєєв Андрій Олександрович,
здобувач ступеня «Доктор філософії»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ПОРУШЕННЯ ПРИ СТВОРЕННІ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ, ЯКІ НЕ МОЖНА УСУНУТИ, ЯК ПІДСТАВА ПРИМУСУВОЇ ЛІКВІДАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ

Стаття присвячена дослідженню застосування примусової ліквідації юридичної особи, що не пов'язана з банкрутством, через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути, виявленню недоліків законодавства в цій сфері, аналізу судової практики щодо припинення юридичної особи корпоративного типу. Розроблено висновки та пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства в цій сфері. Уніфіковано формулювання підстав для ліквідації (припинення) юридичної особи шляхом внесення змін до ПК України з уточнення формулювання підстави звернення податкових органів до суду щодо припинення юридичної особи з викладом її в такій редакції: «звертатися до суду про припинення фізичною особою-підприємцем підприємницької діяльності та ліквідацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути». Аргументовано, що скасування державної реєстрації установчих документів та ліквідація юридичної особи – це сутнісно різні поняття, існування яких у законодавстві обумовлене появою значного масиву нормативно-правових актів, що позначилося на їх якості та негативно відобразилося на рівні юридичної техніки.

Ключові слова: сфера господарювання, господарська діяльність, корпоративне право, юридична особа корпоративного типу, господарські товариства, припинення юридичної особи, створення юридичної особи, примусова ліквідація юридичної особи, підстави припинення юридичної особи за рішенням суду.

Постановка проблеми. Припинення юридичної особи як суб'єкта права є більш складною процедурою, ніж її створення, тим паче, що процес створення в умовах диджиталізації стає все більш автоматизованим та спрощеним. Проте чинне законодавство регулює питання припинення юридичної особи фрагментарно, що знаходить своє відображення в судовій практиці щодо припинення юридичної особи, яке не пов'язане з банкрутством. Сьогодні ліквідація юридичних

осіб законодавцем «кинута напризволяще», оскільки більшість норм і нормативно-правових актів, які регулювали цю процедуру, змінено або скасовано, а інші містять декларативні норми, які не мають механізмів їх застосування на практиці. Така невизначеність у законодавстві важливих питань ліквідації уможливило існування юридичних осіб, до яких за скоєння правопорушень неможливо застосувати санкцію, як-от примусова ліквідація. Подібний нестратегічний, недальновидний підхід законодавця вплинув спочатку на появу неоднозначної судової практики у цій сфері, а потім – фактично на відсутність останньої. У зв'язку з цим постає необхідність удосконалення чинного законодавства щодо примусової ліквідації юридичних осіб, яка не пов'язана з банкрутством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У юридичній літературі наукові розвідки щодо питань ліквідації юридичних осіб досліджувалися в працях таких науковців: О. М. Вінник, Л. М. Дорошенко, О. Р. Кібенко, П. О. Повар, О. В. Тітова та ін. Проте в останні 10–15 років відбулася кардинальна зміна бачення законодавцем цього явища: скасовано норми в Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» щодо постановлення судового рішення про ліквідацію юридичної особи, втратив чинність ГК України, який містив норми щодо цієї санкції за порушення правил здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання, а Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» не містить в принципі норм, що регламентують процедуру ліквідації таких товариств. Переважна більшість досліджень у цій сфері здійснювалась зазначеними вченими до виникнення такого стану законодавства, тому існує гостра необхідність у наукових доробках, які не лише б коментували чинне законодавство та судову практику, але й означали основні проблемні аспекти законодавства та пропонували шляхи їх вирішення. Усе наведене вище свідчить про необхідність проведення нових актуальних досліджень цієї проблематики з урахуванням радикальних змін законодавства у сфері ліквідації юридичних осіб корпоративного типу.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей примусової ліквідації юридичних осіб внаслідок допущених при їх створенні недоліків, які не можна усунути, на підставі аналізу норм законодавства та судової практики з розробкою пропозицій щодо вдосконалення законодавства у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. В Україні питання примусової ліквідації юридичних осіб корпоративного типу регулюються як загальними, так і спеціальними нормативно-правовими актами. Ліквідація таких суб'єктів здійснюється на підставах, передбачених ЦК України, законами України «Про акціонерні товариства», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», «Про господарські товариства», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», які здебільшого визначають підстави та

порядок добровільної ліквідації, проте щодо примусової ліквідації, що не пов'язана з банкрутством, правове регулювання цієї процедури має фрагментарний характер.

Примусова ліквідація – це правове явище, яке з моменту появи законодавства про господарські товариства регулювалося нормами права, що потребували вдосконалення, і які потім законодавець скасував, нічого не надавши взамін. У зв'язку з цим примусова ліквідація, що не пов'язана з банкрутством, стала вже правовим «реліктом», вкрай рідкісним явищем, і не тому, що юридичні особи стали допускати менше порушень, а завдяки патовій недосконалості чинного в цій сфері законодавства.

Однією з підстав, яка *чітко визначена* в загальному законодавстві (і це вже ймовірніше, виняток, аніж правило), є підстава примусової ліквідації, яка не пов'язана з банкрутством, що міститься у ст. 110 ЦК України.

Так, відповідно до положень п. 2 ч. 1 ст. 110 ЦК України юридична особа ліквідується:

- за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути, за позовом учасника юридичної особи або відповідного органу державної влади [1].

Що інших підстав примусової ліквідації в цій статті зазначено, що юридична особа ліквідується за рішенням суду в інших випадках, встановлених законом за позовом відповідного органу державної влади (п. 3 ч. 1 ст. 110 ЦК України).

У ч. 1 ст. 135 Закону України «Про акціонерні товариства» йдеться про добровільну ліквідацію. Щодо примусової зазначено лише, що «інші підстави та порядок ліквідації товариства визначаються законом» [2].

Відтак спеціальне акціонерне законодавство містить бланкетну норму, а в загальній нормі ЦК України чітко означено лише одну підставу примусової ліквідації юридичної особи, що не пов'язана з банкрутством. Це – допущені при створенні юридичної особи порушення, які не можна усунути. Тобто на стадії створення можуть бути допущені настільки значущі порушення, які вимагають застосування радикального наслідку, як-от ліквідація юридичної особи.

Закріплення в національному законодавстві такої підстави ліквідації є виправданим. Юридичні особи корпоративного типу (до таких юридичних осіб, відповідно до широкого підходу, належать господарські товариства (в тому числі фінансові установи, корпоративні інвестиційні фонди), виробничі кооперативи, корпоративні приватні та сільськогосподарські підприємства, засновані на власності двох або більше осіб, селянські фермерські господарства, групи компаній (материнська і дочірні компанії, консорціуми, концерни); відповідно до вузького підходу – корпорації (об'єднання капіталів: АТ, ТОВ та ТДВ [3, с. 25; 4, с. 56–57])) створюються в нормативно-явочному порядку. При створенні юридичної

особи в такому порядку для її заснування не потрібно згоди (дозволу) яких-небудь третіх осіб, зокрема державних органів. Державний реєстратор лише перевіряє факт відповідності закону засновницьких документів юридичної особи і дотримання нею встановленого порядку її заснування, після чого зобов'язаний зареєструвати юридичну особу. Такий порядок заснування є найбільш поширеним як в Україні, так і за кордоном.

Для застосування зазначеної вище підстави примусової ліквідації юридичних осіб порушення, які потенційно можуть бути наявні і з наявністю яких пов'язується застосування міри відповідальності, як-от примусова ліквідація, повинні бути наявні саме при створенні юридичної особи.

Термін «створення» вживається у декількох значеннях, а саме він означає: 1) весь процес (порядок) створення, який включає в себе сукупність дій і відносин, пов'язаних зі створенням юридичних осіб. Л. М. Дорошенко зазначає: «створення юридичних осіб корпоративного типу – це визначений в законодавстві та в установчих документах багатостадійний процес, який містить в собі фактичні та юридичні дії засновників (учасників) та державних органів, спрямовані на утворення та легітимацію суб'єктів корпоративних правовідносин» [5, с. 175]; 2) безпосередньо сам факт створення.

У назві підстави примусової ліквідації застосовується термін «створення» в контексті саме *процесу* створення, оскільки створення будь-якої організації – це багатостадійний процес, що складається з фактичних і юридичних дій як засновників, так і уповноважених державних органів [6, с. 86].

У роботі йдеться про спосіб створення юридичної особи, як-от створення шляхом заснування нової юридичної особи. Крім класичного порядку створення на підставі індивідуального статуту, відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 87 ЦК України, юридична особа може створюватися та здійснювати діяльність на підставі модельного статуту, затвердженого Кабінетом Міністрів України, а у випадках, передбачених законом, – Національним банком України, що після його прийняття учасниками стає установчим документом.

У юридичній літературі наявні різні підходи до виокремлення етапів створення. Наприклад, автори підручника «Корпоративне право» визначають такі стадії створення юридичних осіб корпоративного типу: а) *ініціативна* – на ініціативній стадії визначається мета створення такого суб'єкта, формується склад засновників, розробляється бізнес-план майбутньої господарської діяльності та ін.; б) *організаційна* – має на меті вчинення фактичних та юридичних дій, спрямованих на заснування господарської організації. Зокрема, обирається організаційно-правова форма, розробляється та укладається засновницький договір (договір про створення), проводяться установчі збори, затверджується установчий документ, обирається найменування, формуються органи управління; в) *легалізаційна*, мета

якої – офіційне визнання створеної юридичної особи корпоративного типу. Легалізація здійснюється шляхом державної реєстрації. Саме з цього моменту організація виникає як суб'єкт правовідносин, що підтверджується випискою з ЄДР; г) *постлегалізаційна* – на цій стадії відбувається відкриття банком поточного рахунку клієнту – юридичній особі та її відокремленим підрозділам (порядок відкриття передбачений Інструкцією про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затвердженою Постановою Правління Національного банку України 29.07.2022 № 162). Суб'єкт господарювання має право використовувати у своїй діяльності печатки, проте їх використання не є обов'язковим [5, с. 176].

Один зі співавторів навчального посібника «Корпоративне право», А. В. Бурка, наголошує на багатоетапності створення юридичної особи корпоративного типу, а саме акціонерного товариства, виокремлюючи такі стадії: 1) прийняття зборами засновників рішення про заснування акціонерного товариства та про емісію акцій; 2) подання офіційним каналом зв'язку до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку заяви та всіх необхідних документів для реєстрації випуску акцій; 3) реєстрація Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку випуску акцій та видача тимчасового свідоцтва про реєстрацію випуску акцій; 4) укладення з Центральним депозитарієм цінних паперів договору про обслуговування випусків цінних паперів; 5) присвоєння акціям міжнародного ідентифікаційного номера цінних паперів; 6) розміщення акцій серед засновників акціонерного товариства; 7) оплата засновниками повної вартості акцій; 8) затвердження установчими зборами результатів емісії акцій, затвердження статуту акціонерного товариства, прийняття інших рішень, передбачених законом; 9) реєстрація акціонерного товариства в органах державної реєстрації [7, с. 153–158].

Порушення можуть бути допущені на будь-якому з зазначених етапів створення під час здійснення необхідних юридичних дій та підготовки юридичних документів.

У положеннях ст. 110 ЦК України йдеться про порушення, які не були виявлені на етапі державної реєстрації державними органами, оскільки тоді б державний реєстратор прийняв рішення про відмову у державній реєстрації в Єдиному державному реєстрі. У цій нормі маються на увазі порушення, які виявлені згодом, у процесі життєдіяльності юридичної особи корпоративного типу. Вони можуть мати характер порушень, які можна усунути, та порушень, які не можна усунути. Лише у випадку, коли такі порушення не можна усунути і вони мають непереборний характер, закон передбачає санкцію у вигляді ліквідації юридичної особи.

Отже, законодавець підтримує позиції, які висловлювали свого часу О. М. Винник [8, с. 15] і О. Р. Кібенко [9, с. 180] щодо недопустимості ліквідації, якщо можливо усунути порушення, допущені при створенні.

Аналогічний підхід міститься в законодавстві розвинених європейських країн. Так, у Кодексі компаній та асоціацій Бельгії (Belgian Code on Companies and Associations) визначено, що якщо є можливість урегулювати стан товариства (привести у відповідність до закону), суд може встановити строк для здійснення такого врегулювання (ст. 2:38) [10].

Коли йдеться про порушення, які не можна усунути, то це про ситуації, коли в установчих документах або у порядку створення юридичної особи були допущенні настільки суттєві порушення, що позбавляють її державну реєстрацію юридичної сили, і виправити ці порушення інакше, ніж шляхом ліквідації, неможливо. Отже, не кожен недолік установчих документів веде до ліквідації – суд застосує цю крайню міру, лише якщо усунути порушення без припинення юридичної особи неможливо.

Одні з найпоширеніших порушень на практиці – порушення при створенні, пов’язані зі змістом установчих документів.

Поширеним порушенням є **створення юридичної особи без волевиявлення та без відома особи, зазначеної як засновник, та із внесенням недостовірних відомостей**. У цьому контексті становить інтерес аналіз такого судового рішення. У справі № 910/13388/24 від 17.09.2025 Особа_1 звернувся до Господарського суду м. Києва з позовом до ТОВ «Адемар Капітал» про визнання недійсними установчих рішень і ліквідацію товариства. Позивач з’ясував, що формально є єдиним засновником та керівником ТОВ, однак заявив, що ніколи не створював цю юридичну особу, не підписував жодних документів і нікого не уповноважував діяти від свого імені; у дати підписання та подання документів перебував на службі в Одесі, що унеможливлювало особисту участь у Києві. Лише при поданні після звільнення з роботи позивачем у 2024 році декларації останнім у підрозділі «Дані для декларації» Єдиного державного реєстру декларацій виявлено факт наявності у нього корпоративних прав на ТОВ «Адемар Капітал». Нотаріус, яка начебто посвідчувала підписи / написи, повідомила про відсутність відповідного запису у своєму реєстрі та невідповідність посвідчувального напису встановленій формі. Судово-почеркознавча експертиза підтвердила, що підписи «Особа_1» на заяві про держреєстрацію, рішенні засновника, статуті та інших реєстраційних документах виконані, ймовірно, іншою особою. Оригінали реєстраційної справи були вилучені у межах кримінального провадження. Оцінивши сукупність доказів, суд встановив істотні й не виправні порушення процедури створення товариства (відсутність реального волевиявлення засновника, подробиці підписи, порушення нотаріальних вимог), задовільнив вимоги позивача визнати недійсними рішення № 1 засновника та статут ТОВ та вирішив припинити юридичну особу шляхом ліквідації, в тому числі і посилаючись на положення п. 2 ч. 1 ст. 110 ЦК України – ліквідація за рішенням суду через порушення при створенні юридичної особи, які

не можна усунути [11]. До того ж суд посилається на приписи ч. 1 ст. 238 Господарського кодексу України, якими визначено, що за порушення встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності до суб'єктів господарювання можуть бути застосовані уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування адміністративно-господарські санкції, тобто заходи організаційно-правового або майнового характеру, спрямовані на припинення правопорушення суб'єкта господарювання та ліквідацію його наслідків, та на положення ч. 1 ст. 247 цього нормативно-правового акта в частині того, що у випадках, встановлених законом, до суб'єкта господарювання може бути застосовано адміністративно-господарську санкцію у вигляді його ліквідації за рішенням суду. На час виникнення спірних відносин Господарський кодекс України був чинним, а на момент прийняття судом рішення (17.09.2025) – вже втратив чинність (втрата чинності від 28.08.2025). Отже, після втрати чинності цим Кодексом виникла правова прогалина, яка містить потенційні загрози для регулювання правовідносин у сфері примусової ліквідації юридичних осіб, відносин, які виникли після скасування ГК України, створює додаткові ризики таким недосконалим законодавчим регулюванням і яка має бути усунена шляхом прийняття відповідних законодавчих положень.

Доволі критично можна поставитись до застосування судом до цієї ситуації положень про спрощену процедуру державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації. У рішенні суду зазначено, що відповідно до п. 2 ч. 6 ст. 25 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб підприємців» спрощена процедура державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації проводиться, зокрема, на підставі судового рішення про припинення юридичної особи, не пов'язаного з банкрутством юридичної особи, якщо таке рішення прийнято судом після 1 липня 2004 р., і в разі, якщо голова ліквідаційної комісії з припинення юридичної особи або ліквідатор юридичної особи протягом трьох років з дати оприлюднення повідомлення про постановлення судового рішення про припинення юридичної особи, не пов'язаного з банкрутством юридичної особи, не надав суб'єкту державної реєстрації документи, необхідні для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації [11], що в жодному разі не стосується зазначеної ситуації.

Отже, виникає практична проблема щодо застосування норми права, яка б *безпосередньо* регулювала ці відносини.

Подібним за критерієм наявності вад установчих документів є спір, щодо якого прийнято рішення Одеським окружним адміністративним судом у справі № 420/2286/25 від 20.08.2025, в якій позивачем було ГУ ДПС в Одеській області. Проте цікавим тут є те, що інформація в державному реєстрі зазнала істотних вад шляхом зміни відомостей вже після створення юридичної особи, а ці питання взагалі не врегульовано законодавцем.

Так, відповідно до пп. 20.1.37 п. 20.1 ст. 20 Податкового кодексу України (далі – ПК України), контролюючі органи мають право звертатися до суду, в тому числі щодо припинення юридичної особи та припинення фізичною особою-підприємцем підприємницької діяльності та/або про визнання недійсними установчих (засновницьких) документів суб'єктів господарювання. Податковими органами була отримана інформація – лист Одеської обласної прокуратури 20.11.2024 № 57468/5 та вирок Приморського районного суду м. Одеси від 08.11.2024 (судова справа № 522/12891/24) про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 205-1 КК України (що є ознакою фіктивності юридичної особи), винесений за фактом внесення завідомо неправдивих відомостей в документи, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи, а саме ТОВ «Югас ТЛК». Вироком Приморського районного суду м. Одеси від 08.11.2024 у справі № 522/12891/24 встановлено, що у квітні 2023 р. Особа_1, знаходячись у м. Одесі, повторно вступив у змову з іншими особами та надав згоду за грошову винагороду стати директором ТОВ «Югас ТЛК» без мети здійснення фінансово-господарської діяльності. Ним на підставі довіреності внесено зміни до відомостей про юридичну особу ТОВ «Югас ТЛК», а саме завідомо неправдиві відомості в частині внесення відомостей про кінцевих бенефіціарних власників, зміни місцезнаходження юридичної особи, зміни керівника та зміни видів економічної діяльності Товариства. Особа_1 реалізовувати права та виконувати обов'язки в якості директора не планував, будь-якою фінансово-господарською та поточною діяльністю як суб'єкт господарської діяльності не займався і не мав наміру займатися, не мав повноважень та наміру провадити таку фінансово-господарську діяльність. Отже, враховуючи, обставини, встановлені вироком суду від 08.11.2024 року, доведено вину Особа_1 у внесенні в установчі (засновницькі) документи, що подавалися для реєстрації ТОВ «Югал ТЛК» завідомо неправдивих відомостей, з'ясовано, що до ЄДРПОУ внесена неправдива інформація. В зв'язку з вищевикладеним, Головне управління ДПС в Одеській області вважало, що наявні достатні підстави для визнання недійсними установчих (засновницьких) документів суб'єкта господарювання ТОВ «Югас ТЛК» та припинення діяльності ТОВ «Югас ТЛК». Суд дійшов висновку, що наявність чинного вироку за ст. 205-1 КК України підтверджує недостовірність даних у ЄДР, а тому є достатньою підставою для скасування державної реєстрації установчих документів і припинення юридичної особи. Суд також посилався на ст. 247-248 Господарського кодексу України в частині того, що у випадках, встановлених законом, до суб'єкта господарювання може бути застосовано адміністративно-господарську санкцію у вигляді його ліквідації за рішенням суду та на положення ст. 55-1 ГК України в частині того, що тут є всі ознаки фіктивності, що дають підстави для звернення до суду про припинення юридичної особи. Позов задоволено повністю: скасовано державну

реєстрацію установчих документів ТОВ «Югас ТЛК» та припинено юридичну особу [12].

Проте в цьому випадку наявна очевидна неузгодженість положень ЦК України та ПК України. У положеннях ЦК України зазначено, що прийняти рішення про ліквідацію юридичної особи суд може через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути (ст. 110), отже, йдеться саме про *ліквідацію юридичної особи*, а не про «припинення юридичної особи... та/або про визнання недійсними установчих (засновницьких) документів суб'єктів господарювання», що, як аналогічна підстава ліквідації юридичної особи в зв'язку з допущеними вадами установчих документів при створенні, передбачена у ПК України (пп. 20.1.37 п. 20.1 ст. 20 ПК України). До того ж позовні вимоги у податкових органів були одні (визнати недійсними установчі (засновницькі) документи суб'єкта господарювання та припинити діяльність), а суд у цій справі прийняв рішення про інше – про скасування державної реєстрації установчих документів ТОВ «Югас ТЛК» та припинення юридичної особи (відповідно до ч. 2 ст. 9 КАСУ, суд розглядає адміністративні справи не інакше як за позовною заявою, поданою відповідно до цього Кодексу, в межах позовних вимог. Суд може вийти за межі позовних вимог, якщо це необхідно для ефективного захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, проте в цьому випадку такої необхідності не вбачається). Це не відповідає нормам ні ЦК України, ні ПК України, які не містять положень щодо скасування державної реєстрації установчих документів, а припинення діяльності і припинення суб'єкта господарювання – це різні правові явища. Скасування державної реєстрації було передбачено в ГК України (зокрема, в положеннях ч. 6–7 ст. 59 до внесення змін у редакцію закону 13.05.2014).

Вбачається, що у правозастосовній практиці ототожнюються поняття скасування державної реєстрації установчих документів, припинення юридичної особи, її ліквідації, припинення діяльності, вони вважаються тотожними, що не відповідає сутності цих категорій і нормам господарського, цивільного та податкового законодавства (у ПК України відсутня конструкція «скасування державної реєстрації», тим паче що податкові органи не зверталися за цією підставою до суду). Відтак відбувається застосування судом категорій, які вже відсутні в чинному законодавстві.

Висновки. Обґрунтовано, що наявна неузгодженість між нормативно-правовими актами, які регулюють одні й ті самі відносини в частині визначення підстав примусової ліквідації – між ЦК України і ПК України. З метою усунення зазначених суперечностей пропонувано уніфікувати формулювання підстав для ліквідації (припинення) юридичної особи шляхом внесення змін до пп. 20.1.37 п. 20.1 ст. 20 ПК України, який пропонувано викласти в такій редакції: «зверта-

тися до суду про припинення фізичною особою-підприємцем підприємницької діяльності та ліквідацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути». Аналіз положень законодавства та практики його застосування свідчить, що скасування державної реєстрації та ліквідація юридичної особи – це різні поняття. Вбачається, що така відсутність єдності у застосуванні норм, які регулюють одні й ті самі відносини, пов’язана з недосконалістю законодавства, обумовленого формуванням великого масиву нормативно-правових актів, що позначилося на їх якості та негативно відбилося на рівні юридичної техніки.

Визначено, що не кожен недолік установчих документів або вади юридичних дій при створенні юридичної особи корпоративного типу ведуть до ліквідації – суд застосує цю крайню міру лише якщо усунути порушення без припинення юридичної особи неможливо. Акцентовано, що найпоширенішими порушеннями на практиці при створенні є порушення, які пов’язані зі змістом установчих документів юридичної особи.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356. (Із змінами).
2. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 р. № 2465-IX. *Офіційний веб-портал парламенту України*. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (Із змінами).
3. Сороченко А. В. Корпоративні права та обов’язки: господарсько-правовий аспект. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ. 2015. 204 с.
4. Лукач І. В. Господарсько-правове регулювання корпоративних відносин в Україні: теоретичні проблеми. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2016. 474 с.
5. Корпоративне право: підручник / О. В. Гарагонич, Л. М. Дорошенко, О. В. Кологойда, Т. Б. Пожоджук. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 668 с.
6. Борисова В. І. До проблеми створення юридичних осіб. *Вісник Академії правових наук України*. 2001. № 2(29). С. 79–88.
7. Корпоративне право: навч. посібник / за заг. ред. Н. М. Процьків, Л. В. Вакарюк. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 456 с.
8. Вінник О. М. Захист суспільних інтересів у процесі здійснення підприємницької діяльності. *Предпринимательство, хозяйство и право*. 1997. № 9. С. 14–17.
9. Кібенко О. Р. Європейське корпоративне право на етапі фундаментальної реформи: перспективи використання європейського законодавчого досвіду у правовому полі України. Харків: Страйк, 2005. 432 с.
10. Belgian Code on Companies and Associations. URL: https://legislation.coop/sites/default/files/2022-11/Belgium_law.pdf (дата звернення 28.11. 2025).
11. Рішення Господарського суду м. Києва, справа № 910/13388/24 від 17.09.2025 року про визнання недійсним рішення та припинення юридичної особи. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130269203> (дата звернення 26.11. 2025).

12. Рішення Одеського окружного адміністративного суду, справа № 420/2286/25 від 20.08.2025 року про визнання протиправним та скасування рішення. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129672279> (дата звернення 26.11.2025).

Andrii Fatieiev. Violations in the creation of a legal entity that cannot be remedied as grounds for compulsory liquidation of corporate-type legal entities

The article is devoted to the study of the application of compulsory liquidation of a legal entity not related to bankruptcy due to violations committed during its creation that cannot be remedied, the identification of shortcomings in legislation in this area, and the analysis of court practice regarding the termination of corporate-type legal entities. Conclusions and proposals aimed at improving legislation in this area have been developed. The wording of the grounds for liquidation (termination) of a legal entity has been unified by amending the Tax Code of Ukraine to clarify the grounds for tax authorities to apply to the court for the termination of a legal entity, naming it as follows: 'to apply to the court for the termination of entrepreneurial activity by an individual entrepreneur and the liquidation of a legal entity due to violations committed during its creation that cannot be remedied.' It is argued that the cancellation of state registration of constituent documents and the liquidation of a legal entity are essentially different concepts, the existence of which in legislation is due to the emergence of a significant body of regulatory and legal acts, which has affected their quality and negatively affected the level of legal technique. It is emphasised that the legislation does not define the list of entities responsible for violations committed during its creation (provision of inaccurate information, forged signatures, violation of notarial requirements, defect of will when signing the founding documents, etc.).

Keywords: economic sphere, economic activity, corporate law, corporate-type legal entity, business associations, termination of a legal entity, establishment of a legal entity, compulsory liquidation of a legal entity, grounds for termination of a legal entity by court decision.

УДК 336.2; 346.2; 347.19; 347.72
DOI 10.31558/2786-5835.2025.2.13

Шемета Іван Іванович,
здобувач ступеня «Доктор філософії»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

**ОПОДАТКУВАННЯ РЕЗИДЕНТІВ ТА ФАХІВЦІВ
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ДІЯ СІТІ ТА СУБ'ЄКТІВ ІТ-СЕКТОРУ
В КРАЇНАХ БАЛТІЇ: КОМПАРАТИВНИЙ ПІДХІД**

Статтю присвячено компаративному (порівняльному) аналізу податкового навантаження резидентів та фахівців правового режиму Дія Сіті в Україні у зіставленні з податковими рішеннями для суб'єктів ІТ-сектору країн Балтії: Естонської Республіки, Латвійської Республіки та Литовської Республіки (Вільні економічні зони). У дослідженні проведено системне порівняння моделей податку на виведений капітал, податку з обороту та зональних податкових пільг. Особливу увагу приділено порівнянню фіскального навантаження на фонд оплати праці. На основі проведеного компаративного аналізу виявлено істотні переваги правового режиму Дія Сіті, які полягають в унікальному поєднанні відносно низьких податкових ставок для резидентів і залучених фахівців та законодавчо визначеної гарантії стабільності й надійності режиму в часі. Зокрема, обґрунтовано конкурентоспроможність ставки податку правового режиму Дія Сіті на виведений капітал (9 %), порівняно з рішенням Естонської